

<https://doi.org/10.18485/analiff.2022.34.2.2>

811.163.41'367.626.4

811.133.1'367.626.4

811.163.41'367.7:811.133.1'367.7

O relativizatoru što i njegovim ekvivalentima u francuskom jeziku

Ružica J. Seder*

Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Odsek za romanistiku

Ključne reči:

relativna rečenica
relativizator
antecedent
francuski
srpski

Apstrakt

U ovom radu razmatraćemo relativizator *što* u srpskom jeziku, kojem odgovaraju različiti relativizatori u francuskom jeziku. Naime, u srpskom jeziku razlikuje se nepromenljivo *što*, koje se često smatra i veznikom, a koje je u odnosu sintaksičke sinonimije sa relativizatorom koji (*On je licemer što se pretvara pred ljudima*) i promenljivo *što* sa vrednošću zamenice, a koje ima različite funkcije (*Saznao je lošu vest, što ga je rastužilo; Nemoj nikom reći ono što sam ti rekla*, itd.). Oslanjajući se na savremene radove koji se bave ovom problematikom, opisaćemo upotrebe pomenutog relativizatora u srpskom, a potom ćemo, na korpusu ekscerpiranom iz srpskih romana i njihovih objavljenih prevoda na francuski jezik, analizirati njegove ekvivalente u francuskom jeziku, te uslove u kojima se ti ekvivalenti realizuju. (primљeno: 30. септембра 2022; прихваћено: 12. новембра 2022)

<https://anal.fil.bg.ac.rs>

* Filozofski fakultet
Odsek za romanistiku
Dr Zorana Đinđića 2
21000 Novi Sad, Srbija
ruzica.seder@ff.uns.ac.rs

1. Uvodna razmatranja

Neposredan povod za ovo istraživanje jesu zapažanja tokom rada sa studentima francuskog jezika¹ i uvid u poteškoće sa kojima se susreću pri usvajanju sistema relativnih zamenica francuskog jezika, te uvid u greške pri praktičnoj primeni tog sistema, prilikom prevođenja sa srpskog na francuski.

U tom smislu navešćemo neke primere uočenih poteškoća:

– upotreba zamenica *qui* i *que*, pri prevodu rečenica tipa: *Čovek što govori/Čovek što ga vidimo*.

– upotreba konstrukcija *ce qui* i *ce que*, kao u sledećoj situaciji: *Elle a fait tout ___ lui plaisait*, gde studenti često kao rešenje ponude *ce que*. Pretpostavka je da je reč o tome što je prevod navedene rečenice na srpski jezik sledeći: Uradila je sve **ono što** [fr. *ce qui*] joj se dopadalo. Ukoliko taj prevod uporedimo sa prevodom francuske rečenice koja sadrži relativizator *ce que* (*Elle a fait tout ce que nous lui avons dit de faire*/Uradila je sve (**ono**) **što** smo joj rekli (da uradi), pretpostavićemo da je istovetnost oblika relativizatora u srpskom jeziku uzrok poteškoća pri upotrebi ekvivalentnih relativizatora u francuskom.²

Ono što se nametnulo kao zaključak jeste postojanje negativne interferencije između maternjeg i ciljnog jezika, čiji je uzrok, između ostalih, i sintaksička homonimija relativizatora u srpskom jeziku. Zbog toga ćemo u ovom radu nastojati da ustanovimo distinkciju između različitih pojava oblika reči *što* u relativnim rečenicama, sintaksičke kontekste tih upotreba, kao i francuske ekvivalente tako determinisanog relativizatora *što*.

2. Teorijska razmatranja

Pomenuta sintaksička homonimija vezana za relativizator *što* je jedan od razloga zbog kojih je on privukao pažnju mnogih lingvista, a opštu tendenciju njihovih stavova ilustruje sledeća konstatacija: „Ono što je zajedničko navedenim mišljenjima o relativizatoru *što* jest da ili nagovještavaju potrebu razlikovanja dvaju relativizatora *što* ili razlikuju dva relativizatora *što*“ (Kordić, 1995: 142). U nastavku ćemo prikazati upotrebe relativizatora *što*, i izdvojiti nekoliko teorijskih stavova vezanih za njega:

1. Nepromenljivo *što* sinonimno je sa relativnom zamenicom *koji* (bez obzira na rod i broj antecedenta): *Gledaj ove ljude što (=koji) prolaze, Cvet što smo ga (=koji smo) ubrali* (Klajn, 2005: 88), a njegova upotreba je ograničena na funkcije subjekta ili objekta odnosne rečenice.

1 Reč je o studentima treće godine studija (predmet: *Sintaksa savremenog francuskog jezika I i II*).

2 Kada je reč o greškama pri praktičnoj primeni tog sistema, možemo ih ilustrovati pomoću primera prevoda sledećih rečenica: Nije pristao da održi predavanje, *što je nedopustivo*. Pristao je da održi predavanje, *što ja veoma cenim*. U toj radosti ona je odmah [...] uzela da spremi i sredi svoj kutak, *što je izgledalo sasvim prirodno*. U navedenim primerima, relativizator koji je predmet razmatranja često je preveden francuskim relativizatorom nepripadajućem po funkciji (*ce que* umesto *ce qui*, i obrnuto) ili samo zamenicom *que*, što implicira postojanje poteškoća u identifikaciji situacija u kojima je antecedent francuske relativne rečenice *un antecedent neutre* (najčešće neki prethodni iskaz, eksplicitno iskazan ili koji se podrazumeva) nasuprot antecedentu koji je predstavljen nekom pojedinačnom rečju ili sintagmom.

Neki autori smatraju ga zamenicom (Klajn, 2005) a neki (relativnim) veznikom jer je nepromenljiv i proklitičan (Grickat, 1967; Stanojčić/Popović, 1994: 303).

Upotreba relativizatora *što* umesto *koji* retka³ je u savremenom srpskom jeziku,⁴ te ga pojedini autori smatraju „stilskom rezervom za *koji*“⁵ (Kordić, 1995: 163).

2. Promenljivo *što* jeste imenička zamenica koja se deklinira slično upitnoj zamenici *šta* (*što, čega, čemu, što/predlog+šta, čime, čemu*) i može da preuzme sve sintaksičke funkcije imenice: *Moramo smanjiti uvoz, bez čega nema reforme; Ona tvrdi da je požar podmetnut, za šta nema dokaza* (Klajn, 2005: 89).

U zavisnosti od vrste (prirode) antecedenta, možemo razlikovati sledeće upotrebe, ili pak „vrste“ ovog relativizatora:

2.1. *Što – prosentencijalizator* (Kordić, 1995), čiji antecedent predstavlja sadržaj prethodne rečenice, a relativna rečenica daje dodatnu informaciju o sadržaju prethodne rečenice:

Saznao je lošu vest, što ga je rastužilo.

Otpustili su vratara, što ja ne odobravam. (Klajn, 2005: 89)

2.2. *Što* sa uopštenim ili apstraktnim značenjem, koje dobija u spoju sa zamenicama srednjeg roda *ovo, ono, to* ili *sve*, koje preuzimaju funkciju formalnog antecedenta:

Reći ću vam ono što znam. (Klajn, 2005: 89)

Uzmite sve što želite. (Klajn, 2005: 89)

2.3. Oblik *šta* je varijanta imeničke zamenice *što*, a funkcioniše kao sinonim za *ono što* ili *sve što* :

Rekao sam joj *šta* sam imao. (Terić, 2005: 198)

/Rekao sam joj *ono što/sve što* sam imao.

2.4. Ovakve relativne rečenice mogu da funkcionišu i bez antecedenta, te su tada uglavnom anteponirane:

Što se započne, treba i završiti. (Klajn, 2005: 89)

/*Ono što* se započne, treba i završiti.

Za razliku od srpskog, u kojem izbor relativne zamenice može da bude i stilski uslovljen (alternacija *koji/što*), u francuskom jeziku upotreba relativnih zamenica zavisi isključivo od dva parametra: vrste antecedenta i funkcije koju zamenica vrši u okviru relativne rečenice.⁶

3 U celokupnom korpusu smo izdvojili samo trideset primera ovakve upotrebe, što odgovara i pojedinim navodima iz konsultovane literature (Klajn, 2005: 89).

4 Irena Grickat navodi detaljnu argumentaciju brojnih autora o semantičkoj i stilskoj razlici pri upotrebi relativna *koji* i *što*, te nakon sopstvene analize zaključuje da „se diferencijacija *koji* i *što* još uvek nalazi u dugotrajnom previranju“ (Grickat, 1967: 48), na osnovu čega zaključujemo da se ne može izneti tvrdnja o apsolutnoj sinonimiji ova dva relativna.

5 Autor ipak naglašava da se ne može govoriti o pravoj sinonimiji. Osim činjenice da je relativizator *što* češći u restriktivnim relativnim rečenicama, autor navodi i primer relativne rečenice u kojoj je prihvatljiviji kao relativizator. Reč je o „relativnoj rečenici koja ima za antecedent ličnu zamjenicu drugog lica množine i uz tu ličnu zamjenicu se nalazi imenica u vokativu. Ako bi taj antecedent imao u relativnoj rečenici funkciju subjekta, tada prihvatljiviji relativizator biva *što*, a ne *koji*: usp. *Vi, kolegice, što ste ustali!* i **Vi, kolegice, koja ste ustali!*“ (Kordić, 1995: 163).

6 Postoji stilski obeležena zamenljivost prostih zamenica složenim, poput zamene proste zamenice *qui* u funkciji subjekta složenom zamenicom *lequel*, ali samo kao osobenost pravnog i administrativnog jezika (Delatour et al., 1991).

Уколико је antecedent конкретна именичка синтаagma или zamenica, u relativnoj rečenici funkcije subjekta i direktnog objekta preuzimaju proste relativne zamenice *qui* i *que*, a funkcije koje se u srpskom izražavaju ostalim padežima ostvaruju se ili zamenicom *dont*, ili kombinacijom odgovarajućeg predloga i (proste ili složene) relativne zamenice.

Уколико је antecedent neodređen pojam ili čitav iskaz (rečenica), u francuskom jeziku sada je obavezno uvođenje formalnog antecedenta – pokazne zamenice *ce*, tako da sada funkcije subjekta i direktnog objekta preuzimaju konstrukcije *ce qui* i *ce que*, a funkcije koje se u srpskom izražavaju ostalim padežima ostvaruju se ili konstrukcijom *ce dont*, ili kombinacijom odgovarajućeg predloga i zamenice *quoi* kojima prethodi formalni antecedent (*ce à/pour/contre quoi...*).

3. Analiza korpusa⁷

Prethodno navedeni stavovi pokazuju da relativizator *što*, bez obzira na klasifikaciju različitih autora, u svojoj nepromenljivoj varijanti preuzima isključivo funkcije subjekta i direktnog objekta, a kada je promenljiv, može da preuzme i druge funkcije u rečenici. Pošto smo u samom uvodu naglasili da se najčešća poteškoća pri usvajanju sistema relativizatora u francuskom upravo javlja na onim pozicijama gde srpski relativizator *što* ima funkciju subjekta i direktnog objekta, primere iz korpusa ograničićemo na primere u kojima relativizator *što* preuzima te dve funkcije.

3.1. Nepromenljivo *što*

Razmatrajući tendenciju da se u nekim jezicima promenljiva relativna zamenica menja nepromenljivom rečju (čiji je oblik po pravilu jednak srednjem rodu jednine neke relativne zamenice), neki autori u nepromenljivom *što* prepoznaju *opšti relativ* (Gallis, 1956: 7, citirano u Kordić, 1995: 154) ili *apsolutni relativ* (Bauer, 1967: 300, citirano u Kordić, 1995: 154).

Funkcija subjekta:

1. A sada dolazi vrijeme da se očisti sve blato **što** [= koje] se posljednjih godina nalijepilo na čistu vjeru i pravi turčijat. (Andrić, 2007: 39)

1a. Voilà le moment venu de nettoyer toute cette saleté **qui** s'est collée, ces derniers années, à la vraie et pure foi turque. (Andrić, 1981: 31)

2. Bio sam u svom brojanju došao do šezdeset [...] kada mi se taj broj javi u svesti ne kao prost broj koji nema nikakav smisao osim kao ređanje dečje brojanice **što** [= koja] služi samo za to da te uspava... (Kiš, 1995: 19)

2a. J'avais déjà compté jusqu'à soixante [...] lorsque ce nombre apparut à ma conscience non comme un simple nombre dépourvu de sens, comme dans l'égrènement d'un chapelet d'enfant **qui** sert seulement à vous endormir... (Kiš, 1971: 16)

3. Bio je o divan rascvetali glog **što** [= koji] je skrivao neku staru lisičju jazbinu. (Kiš, 1995: 114)

7 Korpus je ekscerpiran iz dva romana na srpskom jeziku i njihovih objavljenih prevoda na francuski jezik.

3a. C`était une aubépine en fleur **qui** cachait une vieille tanière de renard. (Kiš, 1971: 123)

Funkcija direktnog objekta:

U ovoj funkciji se koristi spoj zamenice *što* i akuzativa nenaglašene lične zamenice (odgovarajućeg roda i broja) – *resumptivne zamenice* (Kordić, 1995): *Cvet što smo ga ubrali*. Ona se ipak može izostaviti, naročito kada je antecedent neživ (Kordić, 1995: 161).

4. Reč smrt, to božansko seme **što ga** [=koje] je moja majka tog jutra posejala u moju radoznalost, počelo je odjednom da ispija sve sokove moje svesti. (Kiš, 1995: 15)

4a. Le mot de mort, graine divine **que** ma mère sema ce matin-là dans ma curiosité, commença soudain à absorber tous les sucs de mon âme. (Kiš, 1971: 16)

5. Davil se mučio da oživi u sećanju *ono* stotinjak španskih reči **što ih** [=koje] je naučio nekad, kao vojnik u Španiji. (Andrić, 2007: 39)⁸

5a. Daville faisait effort pour ressusciter une centaine de mots espagnols **qu`** il avait appris pendant qu` il était soldat au Péninsule. (Andritch, 1981: 27)

6. I najzad, možete li da pojmite utilitarnu ideju njegova Prafausta, **što ga** [=koga] je počeo pisati negde u to vreme [...]? (Kiš, 1995: 151)

6a. Et enfin, pouvez-vous concevoir l`idée utilitaire de son Préfaust, **qu`** il commença à rédiger vers cette époque [...]? (Kiš, 1971: 160)

Primeri su pokazali da oblik *što* funkcioniše kao sinonim za zamenicu *koji* i kada je reč o funkciji subjekta, i kada je reč o funkciji objekta, te potkrepili tvrdnje o postojanju sintaksičke homonimije u srpskom. Primeri na francuskom jeziku, u kojima se za funkciju subjekta uvek koristi zamenica *qui*, a za funkciju direktnog objekta zamenica *que*, potvrdili su odsustvo te pojave u francuskom jeziku. Sa druge strane, iako prema literaturi resumptivna zamenica može da se izostavi kada je objekat neživ, primeri su pokazali da se ona najčešće javlja.⁹ To postojanje resumptivne zamenice u srpskom formalni je marker funkcije relativizatora *što* koji može da otkloni dvosmislenost izazvanu pomenutom homonimijom.

3.2. Promenljivo *što*

3.2.1. Promenljivo *što* kao prosentencijalizator

Relativne rečenice u kojima se javlja uvek su nerestriktivne i postponirane, a imaju funkciju apozitiva (Stanojčić/Popović, 1994: 306). Kordić navodi da *ih*, zbog mogućnosti njihove transformacije u nezavisne rečenice uvedene veznikom *a/alí*

8 Neki autori (Stanojčić/Popović, 1994: 304) smatraju da rečenice kao *što* je ona u primeru (5) predstavljaju poseban tip relativne rečenice, jer relativ *što* sada „ne označava imenički pojam koji je tema odnosno rečenice već samo zavisni (odnosni) karakter rečenice, dok zamenica (*onaj, ona, ono*) sada vrši upućivanje na imenički pojam.“ Kao *što* francuski prevod (5a) pokazuje, ovakva konstrukcija antecedenta ne utiče na izbor relativizatora u francuskom jeziku.

9 U korpusu smo pronašli ukupno četrnaest primera u kojima nepromenljivo *što* ima funkciju direktnog objekta, i u svima je ono praćeno resumptivnom zamenicom. Primeri izostavljanja resumptivne zamenice pronašli smo u literaturi: *nož što smo kupili; da ti platim čašu što sam razbio; dobra je ona puška što si mi poklonio; kakvo je ono vino što smo danas pili* (Pavlović, 1964: 168).

uz upotrebu zamenice *to*, neki autori nazivaju *nepravim relativnim rečenicama*, i svrstavaju ih u nezavisne rečenice. (Bauer, 1960: 15, citirano u Kordić, 1995: 150).

Funkcija subjekta:

7. Jednog dana, vezir je iznenada pozvao oba konzula u isto vreme, **što** inače nije bio običaj. (Andrić, 2007: 211)

7a. Un jour, le Vizir convoqua les deux consuls en même temps, **ce qui** ne s'était jamais produit. (Andritch, 1981: 173)

8. Tako su ga iznenadili na spavanju, u paprati, u trenutku kada je počeo da hrče veličanstveno, **što** ih je uverilo da je duboko uspavan. (Kiš, 1995: 109)

8a. Aussi put-on le surprendre en train de dormir dans la fougère, à l'instant où il commençait à ronfler majestueusement, **ce qui** donna l'assurance qu'il dormait profondément. (Kiš, 1971: 117)

Funkcija direktnog objekta:

9. Ona ga je odmah nazvala « Antinous u uniformi », **što** je potpukovnik primio bez reči. (Andrić, 2007: 17)

9a. Elle l'avait aussitôt surnommé l'Antinoüs en uniforme, **ce que** le Lieutenant-colonel accepta sans broncher. (Andritch, 1981: 297)

S obzirom na to da antecedent ovakve rečenice jeste iskaz koji joj prethodi, u srpskom jeziku takvu relativnu rečenicu uvodi jedino relativizator *što*, i to i u slučaju kada je reč o funkciji subjekta (primeri 7, 8) i kada je reč o funkciji direktnog objekta (primer 9). Nasuprot tome, u francuskom jeziku ipak dolazi do uvođenja formalnog antecedenta (pokazne zamenice *ce*), a pritom je neophodno i morfoloizovati funkciju koju relativizator ima u okviru relativne rečenice, te na taj način francuski jezik razlikuje sledeće oblike: *ce qui* (za funkciju subjekta) i *ce que* (za funkciju direktnog objekta). Točanac-Milivojev naziva ih *locutions relatives neutres* (Točanac-Milivojev, 1989: 43), u kojima pokazna zamenica (*ce*) upućuje na nešto neživo i neodređeno.¹⁰

3.2.2. Promenljivo *što*, u spoju sa zamenicama srednjeg roda

Kao *što* je već rečeno, u spoju sa zamenicama srednjeg roda (*ovo*, *ono*, *to*, *sve*) relativizator *što* (tačnije, sklop zamenice i relativizatora) dobija uopšteno ili apstraktno značenje.

10. Da bi se očuvalo **ono što** je stekao, potrebna je ista ružna muka koja prati sirotinju. (Andrić, 2007: 120)

10a. Pour garder **ce qu'**il avait gagné, il devait employer les mêmes affreux moyens qu'impose la pauvreté. (Andritch, 1981: 297)

11. Ali **to što** me ja najviše naljutilo bila je ta gluma, to previjanje. (Kiš, 1995: 143)

11a. Mais **ce qui** m'irrita le plus, c'étaient ses mimiques, ses simagrées. (Kiš, 1971: 153)

¹⁰ Ukoliko je reč o osobi, tada zamenica *qui* (kojoj ponekada prethodi *tel*) i ređe *quiconque* ima značenje *celui qui* i funkciju subjekta: *Qui vivra verra, Rira bien qui rira le dernier*, ili *celui que* i funkciju direktnog objekta: *Choisis qui tu voudras* (Papić, 1992: 199).

12. Gle, ovo je **sve što** je ostalo od našeg oca. (Kiš, 1995: 116)

12a. Vois, c`est **tout ce qui** reste de notre père. (Kiš, 1971: 124)

13. Te velike, mutne oči prevarenog i ubijenog čoveka [...] bile su jedino što je još živo na njemu i izražavale **sve ono što** on nije više mogao da kaže ni učini. (Andrić, 2007: 47)

13a. Le regard affreux de cet homme [...], était tout ce qui restait en lui de vivant, **tout ce qui** pouvait exprimer quelque chose de ce qu`il ne pourrait plus dire ni faire. (Andritch, 1981: 35)

U zavisnosti od funkcije koju taj sklop ima u relativnoj rečenici, u francuskom jeziku koriste se oblici *ce qui* (za funkciju subjekta) i *ce que* (za funkciju direktnog objekta). Ovde je primetno i potpuno poklapanje u srpskom i francuskom jeziku, s obzirom na poreklo elementa *ce* (pokazna zamenica srednjeg roda, u značenju *ovo, ono, to*). Jedino ukoliko je reč o zamenici *sve*, relativizatorima *ce qui* i *ce que* prethodi zamenica *tout* (primeri 12a i 13a).

3.2.3. Oblik *šta* sa apstraktnim ili uopštenim značenjem

Reč je o „ograničenoj varijanti promenljive imeničke zamenice *što* kao sinonim za *ono što* ili *sve što*“ (Terić, 2005: 198), kao u sledećem primeru:

14. U govoru je polaskao Turcima [...], pretpostavljajući [...] da su bar dvojica od ovih Jevreja u vezirovoj službi i da će mu sve dostaviti, a da će svi zajedno pričati po Travniku **šta** je konzul govorio. (Andrić, 2007: 35)

/... da će svi zajedno pričati po Travniku **ono što** je konzul govorio.

14a. Il pensait bien que deux au moins des Juifs présents étaient au service du Vizir, qu`ils lui rapporteraient son discours et qu`en ville tout le monde parlerait de **ce qu`**avait dit le Consul. (Andritch, 1981: 27)

Upotreba ovog oblika ne iziskuje upotrebu posebnih oblika u francuskom jeziku. Njegovi ekvivalenti jesu ekvivalenti oblika čiju on varijantu predstavlja, dakle oblici *ce qui* i *ce que*.

3.2.4. Promenljivo *što* upotrebljeno bez antecedenta:

U nekim slučajevima dolazi do izostavljanja zamenice srednjeg roda, te je sada relativizator *što* bez antecedenta. Ovakve rečenice su najčešće anteponirane, a funkcionišu kao slobodne ili supstantivne relativne rečenice (Kordić, 1995: 211).

15. Jer **što** je na Sofi rečeno, pretreseno i zaključeno, to je bilo gotovo isto toliko koliko da je rešeno među ajanima, na Divanu kod vezira. (Andrić, 2007: 5)

15a. **Ce qui** a été dit, discuté et décide « à Sofa » ressemble d`assez près aux décisions prises par les chefs du divan du Vizir. (Andritch, 1981: 8)

16. Jer **što** Bunaparta zatraži niko dosad nije odbio, pa neće ni devlet u Stambolu. (Andrić, 2007: 5)

16a. Car **ce que** Bonaparte demande, personne ne le refuse, pas même le gouvernement d`Istamboul! (Andritch, 1981: 9)

U francuskom nije moguće izostavljanje elementa *ce*, te su i u ovakvoj upotrebi ekvivalenti promenljivog relativizatora *što* oblici *ce qui* i *ce que*.

4. Zaključna razmatranja

Relativizator *što* u srpskom jeziku ima raznoliku upotrebu, pri čemu je posebno interesantna njegova upotreba umesto relativne zamenice *koji* (*koja*, *koje*). Za razliku od srpskih relativizatora *što* i *koji*, u francuskom jeziku nema sintaksičke sinonimije kod relativnih zamenica, u smislu stilske ili dijalekatske osobenosti. Izbor relativne zamenice zavisi isključivo od sintaksičkih parametara, te je pri utvrđivanju francuskog ekvivalenta relativizatoru *što* neophodno najpre utvrditi uslove u kojima se pomenuti relativizator realizovao u srpskom jeziku.

Kada je reč o nepromenljivom *što* upotrebljenom umesto zamenice *koji*, njegovi ekvivalenti su proste relativne zamenice *qui* (za funkciju subjekta) i *que* (za funkciju direktnog objekta). Osim podrazumevanog uvida u glagolsku rekciju u oba jezika, u srpskom jeziku najčešće postoji i formalni marker (resumptivna zamenica) koji upućuje na to da je relativizator *što* u funkciji direktnog objekta.

Promenljivo *što* u funkcijama koje smo ispitivali u ovom radu (funkcija subjekta i direktnog objekta) ima istovetne oblike u srpskom jeziku (oblik *što*).

Za razliku od nepromenljivog *što*, promenljivo *što* realizuje se u različitim sintaksičkim uslovima:

U slučajevima kada je prosentencijalizator, on nema formalni antecedent, nego se oslanja na prethodni iskaz. Nasuprot tome, u francuskom jeziku dolazi do uvođenja formalnog antecedenta (elementa *ce*), a pritom je neophodno i morfologizovati funkciju koju relativizator ima u okviru relativne rečenice, te na taj način francuski jezik razlikuje sledeće oblike: *ce qui* (za funkciju subjekta) i *ce que* (za funkciju direktnog objekta).

Kada je u spoju sa zamenicama srednjeg roda, one sada funkcionišu kao njegov formalni antecedent, a u francuskom jeziku to se izražava sklopovima *ce qui* i *ce que*.

Ovakve rečenice, kada su anteponirane, mogu da funkcionišu i bez antecedenta, dok u francuskom jeziku to nije moguće.

Poseban slučaj jeste oblik *šta* sa uopštenim ili apstraktnim značenjem, gde je ključna njegova identifikacija kao sinonimnog oblika za oblike *ono što* ili *sve što*.

Napomene: Rad je napisan u okviru projekta Ministarstva nauke, prosvete i tehnološkog razvoja Republike Srbije (broj projekta: 01600). Ovaj rad izložen je u vidu usmenog saopštenja na skupu *Jezici i kulture u vremenu i prostoru 10*, u organizaciji Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, 21. novembra 2021.

Literatura

Klajn, I. (2005). *Gramatika srpskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Kordić, S. (1995). *Relativna rečenica*. Zagreb: Matica hrvatska.

- Delatour, Y., Jennepin D., Léon-Dufour M., Mattlé-Yeganeh, A., Teyssier, B. (1991). *Grammaire du Français (Cours de civilisation française de la Sorbonne)*. Paris: Hachette.
- Papić, M. (1992). *Gramatika francuskog jezika. Strukturalna morfosintaksa*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Novi Sad: Zavod za izdavanje udžbenika.
- Pavlović, M. (1964). Fonction et valeur sémantique des relatifs koji et što en serbo-croate. *Revue des études slaves*, 40, 167–170.
- Terić, G. (2005). *Sintaksa italijanskog jezika*. Beograd: Filološki fakultet.
- Točanac-Milivojević, D. (1989). *Propositions, phrase et texte, Syntaxe de Phrase Française*. Novi Sad: ISJK.
- Veljović Popović B., Mladenović R. (2021). Zamenica što i njeni sintaksički i semantički derivati u siriničkom govoru, *Južnoslovenski filolog*, LXXVII(2), 9–33.
- Грицкат, И. (1967). Релативно који и што. Наш језик, XVI(1–2), 32–48.
- [Grickat, I. (1967). Relativno koji i što. *Naš jezik*, XVI(1–2), 32–48]
- Станојчић, Ж., Поповић, Љ. (1994). *ГраMATИКА српскога језика*, Треће, прерађено издање. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- [Stanojčić, Ž., Popović, Lj. (1994). *Gramatika srpskoga jezika*, Treće, prerađeno izdanje. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva]

Izvori

- Andrić, I. (2007). *Travnička hronika*. Podgorica: Jumedica Mont d.o.o.
- Andritch, I. (1981). *La chronique de Travnik*, (M. Glouchevitch, trad.). Lausanne: L`Age de l`homme.
- Kiš, D. (1995). *Bašta, pepeo*. Beograd: Bigz.
- Kiš, D. (1971). *Jardin, cendre* (J. Descat, trad.). Paris: Gallimard.

Ružica J. Seder

Summary

ON THE RELATIVE PRONOUN ŠTO AND ITS EQUIVALENTS IN FRENCH

This paper deals with the relative pronoun *što* in Serbian, corresponding to different pronouns in French. In Serbian, there is a word *što*, often considered to be a conjunction, synonymous with the relative pronoun *koji* and the variable pronoun *što*, which can take different functions. In this paper, we describe different uses of the word *što* in Serbian and then we establish its equivalents in French.

Key words:

relative clause, relative pronoun, antecedent, French, Serbian

Ružica J. Seder

Résumé

SUR LE PRONOM RELATIF ŠTO ET SES ÉQUIVALENTS FRANÇAIS

Dans le présent article, nous analysons le relatif *što* en serbe, correspondant aux différents pronoms en français. Il s'agit de ce qu'en serbe, on distingue le mot *što* qui est invariable, souvent considéré comme conjonction et qui est synonyme du pronom relatif *koji* et le pronom *što* qui est variable, assumant de différentes fonctions. Dans cet article, nous décrivons de différents emplois du relatif *što* en serbe, et puis nous en relevons les équivalents français.

Mots-clés:

proposition relative, mot relatif, antécédent, français, serbe